

notranja@dnevnik.si

Dnevnik
torek, 6. marca 2012 **5**

v ospredju

Ciciban ni zakonik o mavričnih družinah

Zgodba o istospolni družini v otroški reviji je sprožila nov krog pojasnjevanja

Blaž Petković
Uroš Škerl Kramberger

Ljubljana – Zgodba o istospolni družini, ki jo je v marčevski številki otroške revije Ciciban objavila Mladinska knjiga, je sovpadla z javno debato o »pravih« in »nepravih« oblikah družine, ki jo odpira referendumska kampanja za družinski zakonik. Ker so iz političnih vrst in tudi od nekaterih staršev na Ciciban letele kritike, da si je privoščil predvolilno agitiranje, so v založbi Mladinska knjiga včeraj pojasnili, da so v tej številki objavili pet zgodbic, ki govorijo o različnih oblikah odnosov med starši in otroki. »Želeli smo pokazati, da lahko otroci živijo v

različnih oblikah skupnosti in da je prav, da svojih vrstnikov ne stigmatizirajo, če prihajajo iz okolij, kjer veljajo drugačna pravila kot v njihovih primarni družini,« pravijo v Mladinski knjigi. Ciciban je tudi v minulih letih že objavjal podobne »družinske zgodbe«, eno od njih – iz leta 2002 – hranimo tudi v uredništvu. Kot nam je povedal eden od višjih urednikov na Mladinski knjigi, na objave nikoli ni bilo negativnih odzivov.

ter so bili vključeni istospolni starši, otroci in učitelji iz Nemčije, Švedske in Slovenije. Medtem ko so starši v Nemčiji velikokrat govorili o previdenosti, saj dvakrat premislilo, v kateri vrtec otroka šola bodo vpisali svoje otroke, so raziskovalci pri nas prišli do precej bolj dramatičnih ugotovitev: starši v šolah in s svojimi otroci ne govorijo o tem, v kakšni družini živijo. Ker nekateri otroci živijo z mamo in očetom, drugi z mamo, tretji z dvema očetoma, četrti z družino, ki nima iste barve kože kot on, peti z babico in teto, se Završnikova sprašuje, kako bo takšen otrok, ko odraste, lahko odšel na

„Zgodbo sem napisala že lani“

Zgodbo o Ani in njenih dveh očetih je za marčevsko izdajo Cicibana prispevala Maja Lupša, mati Matjaža in tašča njegovega partnerja Daniela, gejevskega para, ki se mu je s pomočjo nadomestne matere v ZDA rodila hčerka. Ker se je v preteklosti javno izpostavila ob razpravi o družinskem zakoniku ter ob tem zagovarjala pravice in pravno zaščito istospolnih družin, je bila lani nominirana tudi za Slovenko leta. Kot pravi, ne gre za prvo zgodbo o Ani, je pa prva, v kateri je eksplicitno napisano, da ima dva očeta. »Pogosto pošljem kakšno svojo zgodbo, v kateri večinoma nastopajo moji vnuki. Nekatere so objavljene v Cicidoju, tu in tam pa kakšna tudi v Cicibanu. To zgodbo sem napisala decembra lani, tako da ne gre za nikarkšen prispevek h kampanji za sprejem družinskega zakonika. Takrat sploh še nismo vedeli, da bo prišlo do referendumu. Ker so v Cicibanu objavljene tudi zgodbe o punčkih in fantkih, ki živijo v jedrnih družinah, se sprašujem, ali gre v tem primeru za prispevek h kampanji gospoda Primca,« nam je včeraj v telefonskem pogovoru povedala upokojena novinarka, ki je v zadnjih osmih letih v Cicibanu objavila več kot deset zgodb. **pb**

različnih oblikah skupnosti in da je prav, da svojih vrstnikov ne stigmatizirajo, če prihajajo iz okolij, kjer veljajo drugačna pravila kot v njihovih primarni družini,« pravijo v Mladinski knjigi. Ciciban je tudi v minulih letih že objavjal podobne »družinske zgodbe«, eno od njih – iz leta 2002 – hranimo tudi v uredništvu. Kot nam je povedal eden od višjih urednikov na Mladinski knjigi, na objave nikoli ni bilo negativnih odzivov.

Otroku je treba razložiti

Profesorica dr. Darja Završek z ljubljanske fakultete za socialno delo, ki je pred kratkim skupaj z Ano Marijo Sobočan uredila knjigo z naslovom Mavrične družine grejo v šolo, razlaga, da otroci praviloma samoumevno sprejemajo vse, kar odrasli poimenujemo kot »drugáčno«: različne družine, hendikepirane otroke, otroke različnih barv kože. »Seveda pa tudi sprašujejo. Pomembno je, da imajo ob sebi odrasle, ki jih lahko vprašajo, če kaj ne razumejo. Če je otrok, ki prebere, da ima Ana dva očeta, zmeden, saj to v Sloveniji vidi prvič, je pomembno, da mu starši, vzgojitelji ali učitelji razložijo, kaj je tisto, kar vidi, da ne bo več zmeden,« pojasnjuje predsednica vzhodnoevropske mreže šol za socialno delo, ki je knjigo o mavričnih družinah uredila s pomočjo primerjalne raziskave, v ka-

realne družine, ki odraščajo z dvema staršema istega spola. Predvidevam, da njihov argument izhaja predvsem iz namiselnega strahu, da se spolne usmerjenosti 'da naučiti'. Kot pa je splošno znano tako v strokovni kot laični javnosti, to absolutno ni mogoče. Sprašujem se, kako takšne nestrupne odzive doživljajo otroci, ki odraščajo v družinah, podobnih Anini,« se je včeraj z zaključitvenostjo odzvala raziskovalka na Univerzi North Carolina.

Normalizacija družbe

»Zakaj je treba sprejeti interpretacijo, da gre za skandal, če otroška revija piše tudi o 'drugáčnih' družinah,« se sprašuje tudi dr. Zoran Pavlovič, direktor Svetovalnega centra za otroke, mladostnike in starše Ljubljana in raziskovalec na področju otrokoviških pravic. »To je vendar povsem neproblematična realnost, ki jo živimo.« Pavlovič meni, da je objava v Cicibanu znak normalizacije družbe in sprejemanja procesa pluralizacije oblik družine. Barbara Turk Niskača z oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo ljubljanske filozofske fakultete opozarja, da otroci družine ne definirajo toliko glede na družbene norme in sorodstvene ali genske povezave, temveč predvsem glede na vloge družinskih članov in kakovost odnosov. »V odnosih so zanje pomembni pozornost, ljubezen in na-

Očka Danči jo obleče v pižamo.

Očka Tjaž jo pokrije z rdečo odejico.

Oba ji zapojeta veliko pesmic.

Ana zapre oči.

Še ena punčka, ki spi.

Jutri bo nedelja, najlepši dan v tednu!

študentsko izmenjavo, če ima tako nemočne starše, da ne vedo, kako se pogovarjati z otrokom. »Kaj ga bo v Berlinu, Londonu ali Parizu pobralo od kulturnega šoka? Takrat ne bo več staršev ob njem, da bi ga 'zaščitili',« opozarja Završnikova.

Po mnenju Ane Marije Sobočan neposredni učinek Cicibanove zgodbe ne bo nič drugáčen, kot ga je imela pravljica In s Tango smo trije (druga otroška knjiga o istospolnih družinah pri nas, op. a.). »Predvidevam, da bo otroke zanimalo, zakaj Ana ne mara marmelade, ob tem pa se bodo strinjali, da je nedelja najlepši dan v tednu. Za-

gotovo pa bo imela vpliv na to, kako se bodo na zgodbo odzvali odrasli: če bo to povod za izbruh sovražstva in nestrpnosti, bodo tudi svojih otrok učili takšnih čustev, čeprav ti ne bodo razumeli, zakaj je tako,« pojasnjuje ena izmed dveh urednic knjige Mavrične družine grejo v šolo. »Žalosti me odziv posameznikov, ki so objavo obsodili, tudi zato, ker zgodba nima zveze z družinskim zakonikom. To ni zakonik o mavričnih družinah. Predvsem pa me preseneča, da ob prvih otrok, na katere se skljujejo, objojuje publikacija, ki je za otroke tako pomembna, obenem pa demonizira

klonjenost,« pravi Turk-Niskačeva. »Vloga staršev ali družine torej ni samoumevna in dana sama po sebi, temveč se nenehno ustvarja skozi prakso. Družina je to, kar počne, pomembni so družinski rituali, obveznosti in odgovornosti njenih članov, skupne dejavnosti in čas, ki ga preživimo skupaj.« Ob objavi v Cicibanu naša sogovornica pravi, da »otroški tisk lahko spodbuja empatijo in vživljanje v drugega tudi kadar otroci nimajo lastne izkušnje.« S tem po njenem mnenju otrok zmanjšuje odklonilen odnos do drugáčnega in nepoznanega.

Neokusni domoznanski doktorat dr. Pivca

Tomaž Klipšteter

Maribor – Pred današnjo sejo sveta zavoda Univerzitetnega kliničnega centra Maribor, na kateri bo tekla razprava tudi o spornem doktoratu direktorja Gregorja Pivca, smo želeli pridobiti neodvisen strokovni pogled na to odmevno zadevo. Gerhard Fröhlich je profesor za znanstveno teorijo na Univerzi Johannes Kepler v Linzu in je sodelavec inštituta za filozofijo in znanstveno teorijo. Je priznani strokovnjak za etiko v znanosti, napisal je več del o plagiatstvu in o prevarah ter preslepkih v znanosti.

»Zgodovina razkritih skandalov razkriva, da znanstvene institucije – tudi v Avstriji, Nemčiji in drugod – zelo nerade preiskujejo sume nepravilnosti, temveč to storijo šele pod pritiskom medijev in javnosti,« je za Dnevnik dejal Fröhlich.

Neetična zatajeitev najetega zgodovinarja

Kot smo v Dnevniku poročali, je Pivec v imenu UKC Maribor sklenil pogodbo z zgodovinarjem Markom Žurajem zato, da je ta strokovnjak za potrebe njegovega doktorata zbiral zgodovinsko gradivo v Pokrajinskem arhivu Maribor. UKC Maribor mu je za opravljenih blizu 500 ur raziskovalnega dela plačal 3406 evrov honorarja.

»Primer, ki ste mi ga predstavili, je vsekakor neokusen, podrobneje pa ga ne morem komentirati, saj je pravna

znanstvenih objav. Leta 2006 je v Wiener Klinische Wochenschrift (WKW) objavil članek z naslovom, kakršnega ima tudi njegov doktorat: Razvoj bolnišnice Maribor od ustanovitve do druge svetovne vojne.

»Članek je nekritično prijazen, domoznanski,« je komentiral Fröhlich. »Bolj je na njem nenavadno to, da je objavljen v prilogi časopisa (supplement), ki so praviloma plačane. Sponzorji v njih objavljajo prispevke s simpozijev, članki pa pred objavo niso povzrteni tako imenovani 'peer review', to je predhodni anonimni recenziji strokovnjaka z istega znanstvenega področja.« Na naše izrecno vprašanje, kakšno znanstveno težo imajo članki, objavljeni v takšnih prilogah, je Fröhlich odvrnil: »Če se bi izkazalo, da niso recenzirani in da je bila njihova objava plačana, je znanstvena teža majhna.«

Dunajsko prilogo uredil biš mariborski dekan Krajnc

Naslov priloge (supplementum) Wiener Klinische Wochenschrift, v kateri je leta 2006 objavil članek tudi Pivec, je »Univerzitetni klinični center Maribor«. Urednik priloge ni bil glavni urednik revije WKW Markus Köller, temveč Ivan Krajnc, donedavni dekan mariborske medicinske fakultete. V njej so objavljeni prispevki zdravnikov iz mariborske in celjske bolnišnice, članki pa so v slovenskih bibliografskih bazah vrednoteni, kakor da so objavljeni v izvirnem časniku WKW z mednaro-

Würzburgska tovarna doktorjev

Tudi v Avstriji in Nemčiji so etični standardi v znanosti vse prej kot zavidljivi, je kritičen avstrijski filozof Gerhard Fröhlich. Zadeva Gregor Pivec ga je spornila na lansko afero na univerzi v nemškem Würzburgu. Mediji so razkrili, kako so na tamkajšnjem inštitutu za zgodovino medicine zdravniki postajali »doktorji znanosti« z izjemo spornimi disertacijami. Doktorat nekega severnomemškega zobozdravnika ni obsegal niti 35 strani, neki drugi zdravnik pa se je podpisal pod 40 strani dolgo disertacijo o zdravilnih rastlinah. Pri tem se je pojavil še sum, da je bil avtor disertacij kar njihov mentor, za »storitev« pa naj bi mu doktorandi plačali več kot deset tisoč evrov honorarja. Ker je bilo teh spornih doktoratov pod mentorstvom strokovnjaka zgodovine medicine več kot 25, se je inštituta prijel zvezek tovarna doktoratov (Doktorfabrik). Čeprav se je dekan tamkajšnje medicinske fakultete strinjal z oceno, da so sporne disertacije mizerne, pa je dvomil o možnosti, da bi jih zmogli razveljaviti, ker naj bi to onemogočale »visoke pravne ovire«.

ureditev v vsaki državi drugačna,« je za Dnevnik ocenil Fröhlich. Izpostavlja še, da je pri medicinskih znanstvenih raziskavah običajno, da se za zbiranje podatkov zadolži sodelavec, ki se jim ne pripíše avtorskih pravic. Opozori tudi na osnovna etična pravila mednarodnega združenja urednikov biomedicinskih časnikov (ICMJE), po katerih je treba omeniti tudi takšne sodelavce, če ne drugje, vsaj v zahvali. Tega pa Pivec ni storil, Žuraja in njegovega raziskovalnega dela, ki mu ga je plačal UKC Maribor, v svoji disertaciji ni omenil nikjer niti z besedo. Pač pa je Pivec podpisal izjavo, v kateri je Univerzi v Mariboru jamčil, da je doktorat rezultat lastnega raziskovalnega dela. »Vsekakor bi predlagal, da bi se zaradi te zgodbe v Sloveniji sprožili postopki za uveljavitev strožjih meril pri pisanju znanstvenih del,« je še menil Fröhlich, »ne bi pa vlagal upanja v to, da bi neki vplivnež izgubil svoj doktorski naziv, ki ga sploh ne potrebuje.«

dnim faktorjem vpliva. Pivec je zato za svoj »posebni članek« (Special Article) prejel 68,79 točke.

Leta 2006 je WKW izdala še tri priloge, in sicer o simpoziju avstrijskega združenja za tropsko medicino in parazitologijo, o simpoziju avstrijskega diabetes združenja in o srečanju duomedicinskih časnikov (ICMJE), po katerih je treba omeniti tudi takšne sodelavce, če ne drugje, vsaj v zahvali.

Odgovora na vprašanje, koliko je UKC Maribor plačal za objavo posebne izdaje dunajskega časopisa WKW, v kateri je tudi Pivec članek, pa včeraj do zaključka redakcije nismo dočakali.

Je UKC Maribor plačal tudi za objavo Pivčevega članka?

Preden je Pivec lahko sklenil podiplomski študij biomedicinskih tehnologij na mariborski medicinski fakulteti, je moral zbrati zadostno število

Gerhard Fröhlich

fotografija: Christo Christoph